

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Turfmarkt 147
2511 DP Den Haag
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
www.rijksoverheid.nl/jenv

Datum
2 april 2026

Onze referentie
xxx

Bijlage(n)
2

nota

WODC-rapport 'Scheiden zonder rechter'

1. Aanleiding

- Binnen de politiek en in wetenschappelijke publicaties is een terugkerende vraag of voor echtparen zonder minderjarige kinderen die het eens zijn over hun scheiding, de scheiding makkelijker, goedkoper en sneller geregeld zou moeten kunnen worden zonder tussenkomst van de rechter.
- De toenmalige minister voor Rechtsbescherming heeft, naar aanleiding van vragen van het lid Sneller (D66) tijdens het Commissiedebat Personen- en Familierecht op 3 april 2024, toegezegd om een onderzoek in te stellen naar de voor- en nadelen van een buitengerechtelijke echtscheiding.
- In opdracht van het WODC is onderzocht welke voor- en nadelen zijn verbonden aan een echtscheiding zonder tussenkomst van de rechter bij paren zonder minderjarige kinderen, en welke internationale ontwikkelingen zich sinds 2017 met betrekking tot dit onderwerp hebben voorgedaan.

2. Geadviseerd besluit

Akkoord op verzending van de procedurele aanbiedingsbrief aan de Tweede Kamer en publicatie van het WODC-rapport op 13 mei 2026.

3. Kernpunten

- Het rapport kent drie delen: (1) een blik naar binnen op de huidige gerechtelijke echtscheidingsprocedure (incl. beëindiging geregistreerd partnerschap), de parlementaire geschiedenis en de opkomst/werking van online scheidingsplatforms; (2) een blik naar buiten met rechtsvergelijking in negen EU landen met buitengerechtelijke echtscheiding en een analyse van supranationale/internationale erkenningsregels; (3) een empirisch deel met ervaringen van gescheiden burgers en inzichten uit interviews met professionals (advocaten, mediators, rechters, notarissen, psychologen, wetenschappers, ambtenaren van de burgerlijke stand) en een expertmeeting.
- Het afsluitende hoofdstuk presenteert acht mogelijke varianten voor scheiden zonder rechter, telkens met de belangrijkste voor- en nadelen.
- De onderzoekers concluderen dat de buitengerechtelijke echtscheidingsprocedure geen algemene voor- of nadelen kent. Deze zijn

bovendien afhankelijk van de wijze waarop de buitengerechtelijke procedure wordt ingericht.

- Mogelijke voordelen zoals efficiëntie/tijdswinst, kostenbesparing en verlichting van de druk op de rechtspraak kunnen door het onderzoek niet worden bevestigd.
- In het rapport wordt uitgebreid ingegaan op de huidige rol van de rechter bij echtscheidingsprocedures voor paren zonder minderjarige kinderen. Die beperkt zich momenteel tot het uitspreken van de echtscheiding (zonder inhoudelijke toets of (doorgaans) mondelinge behandeling). De rechtsbescherming wordt in de huidige procedure gewaarborgd door de verplichte procesvertegenwoordiging door een advocaat die gebonden is aan wettelijke, beroeps- en gedragsregels en onderworpen is aan tuchtrecht.
- De onderzoekers signaleren dat efficiëntie mogelijk wel kan worden vergroot door het verminderen van verplichte professionele begeleiding (op dit moment door de advocaat), maar dit roept tegelijkertijd zorgen op over de bescherming van kwetsbare partijen.
- Het rechtsvergelijkend onderzoek met de negen EU-landen laat zien dat de rechtsbescherming op uiteenlopende manieren wordt gewaarborgd zoals bedenktijden, verplichte voorlichting of betrokkenheid van een notaris. De bevoegdheid om de echtscheiding 'uit te spreken' wordt bij verschillende professionals neergelegd, namelijk de ambtenaar van de burgerlijke stand, de notaris of de officier van justitie. Gesignaleerde knelpunten zien onder meer op het ontbreken van controlemechanismen of problemen bij internationale situaties.

**Directoraat-Generaal
Straffen en Beschermen**
Directie Jeugd, Familie en
aanpak
Criminaliteitsfenomenen
Familie

Datum
2 april 2025

Onze referentie
7536192

4. Politieke context

- Vanuit de politiek houdt men zich al enkele decennia bezig met de vraag in hoeverre de echtscheidingsprocedure zonder minderjarige kinderen efficiënter zou kunnen worden ingericht.
- Recent heeft het lid Sneller (D66) tijdens het Commissiedebat Personen- en Familierecht van 16 april jl. gevraagd of u mogelijkheden ziet om echtscheidingen voortaan via het notariaat te laten verlopen. U heeft toegezegd dat het onderhavige rapport op korte termijn aan de TK zal worden aangeboden.

5. Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Alles uit deze nota wordt openbaar. De persoonsgegevens van de ambtenaren zijn niet openbaar ter bescherming van de persoonlijke levenssfeer.